

Erik Valc

RIMSKI PEČAT

Preveo sa nemačkog Aleksandar Cvetićanin

Beograd, 2013.

Za Renea

Prolog

Rim, več 10. aprila 1552.

Oče, oprosti mi, zgrešio sam.“
Papa Julije III pade na kolena pred oltarom. Drhtao je. Levo i desno od njega dve sveće bacale su treperavu svetlost na oslikani zid iza oltara Sikstinske kapele, tamo gde su mrtvi ulazili u grobove i gde su anđeli gurali proklete u dubinu. Započeše paklene muke.

„Oče, oprosti mi, zgrešio sam.“

Bio je sam u tami. Ne samo da nije bilo nikoga već nije osetio ni pristvo Boga. On je negde nestao tokom godina, dok je papa slavio i grešio. Nije mogla da prođe nijedna nedelja bez slavlja, niti jedan dan bez zabave. Rimljani su ga potajno zvali papa Karneval. Svako je u njemu video samo kralja veselja, ali niko nije primetio da je sve ovo detinjasto trošenje vremena služilo samo tome da zaboravi demone koji su ga okruživali. Biti papa značilo je savladati umetnost manipulacije i vanjštine – dakle umetnost politike, čija je okosnica bila greh. Za svaki greh ga je mučio po jedan demon. S vremenom ih je bilo na stotine i hiljade koji su ga skoro svake noći lovili: to su bili neispovedeni papski grehovi, s kojima je pokušavao da živi.

Monasi su mogli da se povere svojim opatima, opati svojim biskupima, a ovi opet svojim kolegama. A ko je ispovedao papu? Kome je on smeo da veruje?

Julije nije verovao nikome, a pogotovo ne nekom iz Vatikana. Pape pune poverenja skoro uvek su ispaštale. Ima već dve godine otkako je

izabran i otkako je počeo njegov pontifikat, a Julije se otad nije ispovedao, barem ne iskreno, već se poveravao biću koje je on na zemlji zastupao. Ali to biće odavno nije razgovaralo s njim, nije imalo više ništa da mu kaže. Julijeva ispoved ostade bez odgovora, zaglavljena u ništavilu, i on ostade sam sa svojim demonima i stavi ih na sebe poput krsta.

Ipak, ovaj jedan greh, ovaj poslednji, nije mogao da podnese. Tištio ga je, davio, kao neman rođena i stvorena iz jednog monstruoznog dela. Bio mu je potreban božji oprostaj, samo ovaj put.

Suze su mu tekle niz obraze, kolena su ga bolela, leđa su mu zadržavala toliko bola da je pomislio da će se slomiti, a ruke su mu se stezale od hladnoće. Iznova je šaputao svoju rečenicu, iznova je stvarao nadu da će mu Bog oprostiti.

Ali Bog nije promenio svoje mišljenje.

Bog je ćutao.

DAN PRVI

1

Rim, veće ranije, 9. aprila 1552.

Rimska bludnica, kraljica Rima, Madalena Nera već je četrnaest meseci bila ljubavnica pape Julija III, živa legenda, poznata poput velike svetice, ili grešnice. Njena garderoba ostavila bi bez daha čak i kraljicu neke male države. Grad u kome je postala poznata, a gde su je slali od jednog do drugog, gde je živela u oskudici i patila, doslovno joj je bio pod nogama.

Stajala je na terasi svoje vile na Đanikolu, zapadnom rimskom brežuljku, prekrstila ruke na potiljku i u tišini posmatrala svet pod njom, kao da je deo njega. Veće je prekrivalo rimske zidine i reku Tibar svetlošću propasti. Bili su to bakreni trenuci Večnog grada. S leve strane svetleo je Vatikan i poluzavršena kupola Katedrale Svetog Petra, činila joj se nadohvat ruke, kao neka ogromna zagrizena smokva, a s desne su se nalazile ostale đanikolske vile i netaknuta stabla pinije. S Madalenine terase pružao se pogled na čitav Rim, na užareno more krovova ispod čijih površina su buktali život i borba. To se ovde gore nije videlo. Ipak, Madalena je poznavala taj život i tu borbu, jer su je uvek pratili. U to vreme starice su se vukle noseći pazar sa pijace, mladi momci su se kao ptičja jata skupljali na trgovima, da bi se kasnije povukli u tamu, zelenaši su sklapali poslove, muževi sa uskim licima stajali su na uglu ulice ili se češkali u hodu, žene su skidale rublje s konopaca zategnutih preko ulica, majke su psujući rasterivale s ulice sinove i ćerke. Prosjaci su nestajali, a razbojnici su izlazili.

Bio je to sat kada su se mešali svetlost dana i noć. Muževi su primali svoje konkubine, žene svoje ljubavnike, vernici svetu pričest, plaćene ubice naloge, pesnici inspiraciju, kćerke iz bogatih porodica novu haljinu sa izazovnim dekolteom. Čitavo jedno doba, čitav jedan način življenja oslikavao se u tom času između šest i sedam sati – bakarnom času Rima, praćenom odzvanjanjem zvona. Grešno, beskrupulozno doba, koje se odslikavalo i u njoj samoj. Bila je svesna toga. Ona je bila otelovljenje Rima. Kraljica Rima.

U toj bakarnoj svetlosti njeno lice dobilo je nešto nežno, skoro ponižno, što inače nije imalo. Madalenino lice bilo je svetlo, čisto, bez senke, s bistrim i hladnim pogledom, oivičeno kosom plavom kao u Venere. Stalno se kretala lagano. Pokrete je brižno uvežbavala pa su joj stoga bili opuštene, gotovo savršene. Bilo je vajara koji su vajali mermerne skulpture s Madaleninim crtama. A Rim je bio pun statua s licima njenih prethodnica, ljubavnica ranijih papa, ljubavnica Aleksandra VI, Klimenta VII i Pavla III. Ta lica su najčešće bila sakrivena u likovima antičkih boginja, a ponekad na sraman način i u liku Bogorodice. Ljubavnice su najčešće bile plemićkog porekla. Ali Madalena je bila kćerka običnog ribara, i upravo je to obezbedilo da uđe u legendu. Jer biti legenda nije značilo samo biti papina ljubavnica, imati poznato ime i plavu krv, već i osetiti miris siromaštva. Malo je bilo onih koji nisu znali njeno ime, malo je bilo izaslanika koji na svom dvoru još nisu pomenuli postojanje izvesne Madalene Nere, kraljice Rima. Bilo u Vestminsteru, u Tiljeriju, u Duždevoj palati ili u katoličkom Eskorijalu, njeno ime je odjekivalo, ime ribareve kćerke, i izazvalo radoznalost, zavist, prezir ili neizmerno duboku mržnju.

Zašto je svako mislio da je ona uspela, da je zbrinuta i da nema više želja? Zašto je svako mislio da bi ona morala da bude srećna s onim što ima?

Nakon spuštanja tame, stigla je Porcija, a seta prethodnih sati utonula je u zaborav. Ona je dolazila jednom nedeljno, predveče, zabavljala se malo s Madalenom, nasmejala bi je svojim prostim šalama, popila dve-tri čaše vina i pojurila ponovo u Trastevere, rimski kvart zadovoljstva, kvart odbačenih, gde je bio i njen dom.

Porcija je s ljubavlju govorila o muškarcima. „Ne mogu da ih podnesem“, reče Porcija, „te muškarce, što su kao torte: s mrvljivom podlogom i mnogo pene preko nje.“

Porcija se kao i uvek smejala iz sveg glasa svojim šalama, glasno i razuzdano, smehom koji kao da je dolazio iz nemilosrdne divljine. Njen način izražavanja i glas bili su grublji nego kod pralja, što čak ni Madalenin uticaj nije uspeo da promeni.

I dok je Madalena bila ljubavnica jednog jedinog čoveka, najvažnijeg čoveka u Rimu, a neki bi rekli i najvažnijeg na svetu, Porcija je bila ljubavnica legijama muškaraca, čija imena je nisu zanimala, a koje takođe nije zanimalo njeno ime. Bila je ulična kurva sa zaprljanim i poderanim haljinama. Između nje i Madalene nalazila se čitava hijerarhija rimskih bludnica. Bilo je izdržljivih radnica poput Porcije, koje su stajale po mračnim ulicama za bednu platu i čekale da usluže pijanog vojnika ili šegrta; bilo je i bludnica koje su radile u jednostavno uređenim bordelima, u koje su zalazili sitni trgovci i niže sveštenstvo; bilo je i bludnica koje su živele u raskošnim bordelima. A tu su bile i Madalena i još desetakdvadesetak drugih konkubina, koje su dospеле skroz do vrha i postale miljenice visokih ličnosti. Hijerarhijska udaljenost između ove dve žene bila je slična onoj između devojke sa sela i princeze.

„Slično je i sa mnom“, požalila se Madalena. „Znaš li šta mi je najgore? To što mogu svakog prethodnog muškarca pojedinačno da se setim, kao da je svaki đule iz katapulte, koje me je pogodilo. Svako ko me je dodirnuo ili poljubio, svako koga sam ja poljubila ili dodirnula, stoji mi u mislima. A ko još rado gleda svoje greške svakog dana, pitam te?“

„Reci mi, zar je i papa greška?“, upita Porcija uobičajenom nedvosmislenošću. Mogla je da bude odsutna duhom, kao i sad, da se igra minđušama koje je skinula, a da i dalje postavlja nemoguća pitanja: „Kako ga oslovljavaš u krevetu? Svetosti? Julije?“

Madalena nije rado govorila o njemu. „Ne voli kad ga oslovljavam papskim imenom“, objasnila je. „Zovem ga Đovani. Tako se zvao dok je još bio nadbiskup. Đovani Marija del Monte.“

„Kad bi sad ušao kroz vrata, to bi bio prizor. Ja, mornarska kurva, pred samim papom! Kakva šala!“ Od smeha se lupkala po bedrima. „Mislim da bih se na mestu skamenila.“

„Danas neće doći“, reče Madalena. „Njegov komornik Masa uvek ga prethodno najavi.“

„Masa? Je li to onaj što te...“

„Da“, reče ona kratko se nadovezujući. Želela je da završi s ovom zamarajućom temom. „Veruj mi, Porcija, ima i impozantnijih stvari nego stajati pred papom.“

„Kojih to?“

„Na primer, stajati pred pravom ljubavi.“ Ove reči sledio je sanjarski pogled. Uzdahnula je. „Želim da odem iz Rima što je pre moguće. Jednog dana kupiću dvorac u Veneciji. Svugde će visiti kristalni lusteri koji će blistati na svetlosti sveća.“

„To već odavno imaš.“

„Ova vila nije moja, samo stanujem u njoj. Želim da postanem nezavisna, da mi više niko ne govori šta treba da radim i kako treba da radim. Sve podređujem ovom cilju i sve što radim, radim za to. Imam i neke poslove...“

„Varaš papu s drugim muškarcima?“, upita Porcija, spremna da prasne u grubi smeh.

„Govorim ti o poslovima koji donose novac“, ispravi je Madalena.

„A, tako.“ Porcija odmahnu rukom. „Ucena, a?“

Madalena se nije iznenadila što je Porcija odmah pomislila na ucenu. To je bila najunosnija druga zarada rimskih bludnica. Ali i najopasnija. Ucena je bila provokacija na koju je postojalo više odgovora.

Madalena je izbegla pitanje. „Uspeću, videćeš. Do sada sam svakog iznenadila, a nekima baš i nije prijalo.“ Pre svega muškarcima, dodala je u mislima i bacila dug pogled na prijateljicu.

Kako su samo njih dve bile različite, pomisli Madalena začuđeno. Porcija je imala podočnjake, tamne kao i njena razuzdana kovrdžava kosa. Sjajna preplanulost kože davala im je čak neku dozu vulgarnosti. Porcija je bila otelovljenje bludnice, a Madalena se ne bi družila s njom da nije bilo njenih očiju, tih očiju koje su duboko u sebi skrivale veliku tugu. Porcija se pravila kao da su osećanja nešto što postoji, ali što je nikada nije dotaklo, kao neka retka životinja, na primer slon. Madalena je ipak osetila da postoji neka nesreća koju je Porcija prećutala. Oči ne lažu. Još tada, pre četiri meseca, upravo su te oči Madaleni privukle pažnju. Mada su skoro sve bludnice imale tužnu prošlost, koja ih je dovela

u isto tako tužnu sadašnjost, ipak, okrutnost i hladnoća miljea obuzeli su ove žene i promenili ih toliko da su ubrzo postale sebične i proračunate – osobine koje su se nesumnjivo mogle videti u očima.

Porcija nije imala ništa proračunato u sebi. Ništa nije uzimala od Madalene, ni poklon, ni povlasticu, a nikad nije ni uslugu od nje tražila. A to bi joj se isplatilo. Dobri odnosi s papinom ljubavnicom, takoreći kraljicom Rima, otvorili bi joj vrata bogatih kuća, pa makar i stražnja. Imati Madalenu kao zaštitnicu, značilo bi napredovati. Mnoge bludnice pokušale su da se sprijatelje s Madalenom u poslednjih četrnaest meseci, ali je znala da bi je one nemilosrdno svrgnule s prestola čim bi im se ukazala prilika. Nasuprot njima, Porcija se uopšte nije koristila Madaleninim uticajem. Činilo se da se osećala dovoljno sigurno živeći usred ljudske podmuklosti. Ponekad se Madaleni činilo da je Porcija zavisnik, da je zavisna od prljavštine. Ipak, verovatnije je bilo da je Porcija pod nekom drugom prisilom, pod prisilom nekog svodnika koji je svoje žene slao da zarade novac. Neki svodnici su imali samo jednu ženu, neki i po dvadeset. Neke se svodnika nisu mogle osloboditi ni čitav život; kada bi se jednom za nekog od njih vezale, pa pokušale da pobegnu, to je moglo da ima i smrtne posledice. Da li je to možda bio razlog Porcijine tuge?

U suštini, pomisli Madalena ogorčeno, ni njoj nije bilo ništa bolje nego Porciji. Naravno, Madalenino zatočeništvo bilo je mnogo luksuznije i bolje plaćeno, osim toga, ona je morala da bude na raspolaganju samo jednom čoveku. U suštini, ni ona nije mogla tek tako da ode kad bi poželela. Julije je ne bi pustio. Pratio bi je, jer ipak je on najmoćniji čovek u Italiji. Ako bi čak i pobešla negde gde on nema uticaja, u Englesku na primer, ni tamo ne bi imala mira. Postojao je čovek koji je izvršavao naloge Svete stolice, nehrišćanske naloge. Kad je jednom bio u pijanom stanju, Julije je pričao o tom čoveku i o tome koliko je savršena njegova maska. U pijanstvu ga je nazivao Anđelom Smrti. Niko nije znao kako izgleda, a ako bi neko i saznao, ne bi živio dovoljno dugo da može to nekom da oda. Bila je sigurna da bi Julije bio kadar da pošalje tog čoveka za njom, kao nekog krvnika.

Madalena i Porcija su još neko vreme razgovarale o bezazlenim temama, a onda se Porcija oprostila i krenula svojim poslom bludnice. Kao i uvek, nakon što je Porcija otišla, Madalena se osećala usamljeno i potišteno. Neko vreme je još stajala na terasi i posmatrala crnu poljanu

pod njom, u kojoj su ponegde svetlele baklje, baš kao zvezde koje se ogledaju u okeanu. Razmišljala je o svojim najvećim željama: o venecijanskoj vili, slobodnom životu i ljubavi... Pre svega o ljubavi, o staroj i nadolazećoj ljubavi.

Razmišljala je i o Porciji. Kraljica je razmišljala o prosjakinji, o njenim tužnim, predivnim očima, o radosti koju je unela u njen život, u kome su postojali samo novac i tela.

Posle nekog vremena je uzdahnula. Morala je da obavi jedan posao, a pošto je pao mrak, trebalo je da krene. Ogrnula se crnim mantilom i izašla u tamnu noć.

Sandro Karisimi, papin vizitator i jezuitski redovnik, primio je vest o ubistvu Madalene Nere kasno u noć. Nalazio se u bolnici svog reda, nedaleko od Porte mađore. U suštini, ne bi ni smeo da bude tamo. Kao vizitator njegove svetosti, uvek je morao da *stoji*, kako je i sam rekao *na stalnom raspolaganju*, da bi mogao da preuzme *delikatne misije*. Kako papa već pola godine nije tražio da mu bude *na raspolaganju*, Sandro je već neko vreme odlazio tamo gde je smatrao da će biti koristan: kod bolesnih, gladnih i napuštenih. Poslednja zima je poput smrti odnosila stotine života siromašnih s ulica Večnog grada. Hrane je bilo nedovoljno, čak i kad bi april bio sunčan i topao, a kad se ono najgore prebrodi, posledice bi se još osećale, čak i videle. Lica ljudi koji su svakodneвно dolazili u bolnicu jezuita užasavajuće su ličila jedno na drugo: naborana, oronula, zbunjena, s velikim očima koje su sijale kao lutajući plamen. Starci i omladina ponekad se nisu međusobno razlikovali. Nemaština i očaj povećavale su broj godina.

Sandro je kasno uveče sedeo kraj jednog bolesnika, činilo mu se da ima pedesetak godina, i pomagao mu da pojede supu od kupusa. Hleba već nedeljama nije bilo. Kao i uvek, Sandro se uvek raspitivao o životu ljudi pod njegovim nadzorom. Shvatio je da se najviše ljudi priseća lepih vremena, čak i kad ih nije bilo mnogo u životu. Sećanja na voljene osobe, na detinjstvo, šegrtske godine lutanja ili pojedine lepe doživljaje davala su ljudima snagu, ljudima koji više ništa osim

sećanja nisu imali. Kada je ovaj navodni pedesetogodišnjak počeo da govori o sebi, Sandro je shvatio da ima tek dvadeset četiri godine, četiri manje nego on. Nedugo posle toga, sklopio je oči. Uvek kad bi se tako nešto dogodilo, Sandro bi zaustavio dah i prepao se. Da nije umro? Kod slabih i bolesnih, smrt i san bilo je još teže razlikovati nego godine, kao da se neka tanka nit odvaja od druge. Ovaj je, srećom, spavao.

Sandro je odahnuo i nasmešio se. Iako je briga o bolesnicima bila potresna, Sandru se tako činilo da je napokon deo svog bratstva. To mu je prijalo, mada je znao da je taj lepi osećaj, taj navodni povratak jezuitskom životu, laž. Već nakon bednog obroka sa svojom sabraćom, oni će otići u svoje jednostavne spavaonice, dok će on, Sandro, hteo – ne hteo, morati da se vrati u vatikansku palatu. Tamo su ga čekali mirna soba s kaminom, poslugom i udobnim krevetom. Iz gradske bede i bolničke oskudice ući će direktno u apostolsku raskoš, i tada neće više biti samo brat među sabraćom, već privilegovani pojedinac. A ove noći, sigurno je već bila ponoć kada je sa sabraćom izgovorio poslednju molitvu, razlika između njih i njega postala je očita.

Brat vratar uđe i priđe bratu starešini, načelniku bolnice i susednog kolegijuma, i šapnu mu nešto na uvo. Starešina klimnu glavom i upilji se u Sandra. Ubrzo ga pogledaše i ostala sabraća, neki potpuno otvoreno, a neki prikryveno, krajičkom oka. Njemu su ti pogledi bili poznati, ali se nikad nije navikao na njih. Svi su znali da je Sandro pre pola godine rasvetlio niz ubistava biskupa za vreme sabora u Trentu i da je od tada bio podređen direktno papi. Niko mu to nije prebacivao, ipak... Kada bi ga posmatrali puni zavisti ili neprijateljstva, lakše bi to podneo nego ovu radoznalost s kojom su u njega zurili, kao da je neka retka životinja. Koliko god da je sati proveo u bolnici, koliko god siromašnih negovao, koliko god molitvi izgovorio sa sabraćom, za njih više nije bio jezuit. Zauvek je bio odvojen od njih.

„Brate Sandro“, reče starešina, „imaš posetu. Neobičnu posetu.“

Kroz glavu mu prođe groteskna misao da je možda Antonija taj neobični posetilac, a istovremeno je pocrveneo od straha. Antonija je bila žena čije je prisustvo priželjkivao više nego ikad, a isto tako i izbegavao. Dok je polako ustajao, osećao se kao da svi mogu da mu čitaju misli, ali pošto su mu misli bile prilično zbunjive, to niko ne bi mogao.

Starešina reče: „Reč je o komorniku njegove svetosti. Zato ću ti dozvoliti da se prevremeno oprostiš od nas.“

Sandro nije mogao da podnese brata Laurencija Masu, papinog komornika. Mrzeo je sve na njemu: i umišljeno prenemaganje kad je u društvu jednostavnih duhovnika, i pseću poniznost kada je u papinoj blizini, i lukave aluzije kojima nije govorio ništa konkretno, i široki podrugljivi smešak na malom, okruglom i sjajnom licu, i ruke sklopljene na stomaku... I mrzeo ga je i zato što se, zbog duhovnika poput njega, Sandro nikada nije osećao delom Vatikana, što mu je teško padalo jer se više nije osećao ni delom svog reda. Masa je bio otelovljenje svega što se Sandru u novom okruženju gadilo, a pre svega spletke koje su se lagano kao puzzle obavijale oko bespomoćnih žrtava, sve dok im ne istisnu krv. Svi su morali da budu na oprezu. Nije bilo ni kardinala ni komornika ni sekretara koji su se osećali sigurno. Naime, pape ne vladaju večno, i već na sledećoj konklavi protivnik bi mogao biti izabran da sedi na Petrovoj stolici. Zato su svi neprestano procenjivali ko ima bolje šanse, ko ima bolje veze, ko je s kim sklopio savez i koji savez je usmeren protiv kog saveza. Kako se nije znalo kad će pontifeks umreti, razvoj je morao skoro svakodnevno da se procenjuje i da se donose odgovarajuće odluke; jer ko se u trenutku papine smrti nađe na pogrešnoj strani, osvane u nemilosti. Neretko su se papini poverenici nakon izbora novog oca vraćali u neki apeninski manastir izložen promaji, gde su mogli samo da čuvaju svinje. A rimske tamnice, kako su ih nazivali, progutale su već mnoge duhovnike. Čak je i kardinale izbor *pogrešnog* pape skupo stajao. Zato se unutar vatikanskih zidina igralo večito kolo sklapanja i raskidanja saveza, pri čemu i sami učesnici nisu imali jasan uvid u njih.

Bilo je samo pitanje vremena kada će se prvi od njih približiti Sandru, kada će pokušati da ga uvuče u tu paučinu saveza i protisaveza. Do sada je Sandro bio pošteđen, i to iz dva razloga: prvo, obavljao je dužnost koja neće dugo trajati, a imao je poziciju u koje je teško bilo uklopiti brojne sive eminencije. Po pravilu, zadatak vizitatora je da putuje po dijecezama i proverava da li se tamo pridržavaju crkvenih pravila, kao neka vrsta nadzornika katehizma i božjih zapovesti. Međutim, Sandro nije putovao jer nije dobio nikakav zadatak. Imao je i veoma lepu službenu prostoriju,

ali ni nju nije koristio. Zato je za mnoge u Vatikanu bio samo običan jezuita, koji je pre pola godine slučajno postao islednik sumnjivog niza zločina, za šta je u znak zahvalnosti dobio počasnu službu u Rimu, ali koji nema budućnosti i nikada neće dobiti značajniju ulogu.

S druge strane, nije se ni trudio da sklopi neke veze. Životario je unutar Vatikana kao pustinjač.

Ipak, budući da je bio direktno podređen papi, znao je da će pre ili kasnije neko pokušati da ga iskoristi za nešto.

Kako mu je i papa pre šest meseci u Trentu rekao: *Uživaćeš i u mojoj naklonosti i u zavisti mojih protivnika. U slučaju moje smrti, bićeš na vreme upućen da pronađeš prijatelje koji će te sačuvati od mnogobrojnih neprijatelja koji će se poput ptica grabljivica sjatiti na moju zaostavštinu.*

Sandro te reči nije zaboravio. Ali još ih nije shvatao ozbiljno.

„Brate Karisimi“, reče mu Masa. „Baš lepo da sam vas pronašao. Molim vas, oprostite na smetnji.“

U tom trenutku Sandro je znao da se dogodilo nešto neuobičajeno. Naime, Masa prema njemu nikada nije bio prijateljski raspoložen. U prvim nedeljama nakon Sandrovog dolaska u Rim, Masa je oklevao da zauzme bilo kakav stav prema njemu, jer još nije mogao da oceni Sandrov uticaj. Kasnije je odlučio da Sandra posmatra kao nižeg monaha, što je značilo da je s njim razgovarao u zavisnosti od raspoloženja. A uglavnom je bio loše raspoložen.

„Hitno su potrebne vaše usluge“, objasni Masa. „Moramo da požurimo. Imam dva konja.“

„Hoćemo li jahati do Vatikana?“

„Do Đanikola.“ Đanikolo, osmi rimski brežuljak, bio je stambena četvrt na zapadnoj strani grada, puna vila u kojima su pretežno živeli kardinali i staro plemstvo.

Seli su na konje. Brat Masa se malo mučio. Za razliku od Sandra, nije bio vitak i vešt s konjima. Terao je jadnu životinju toliko nespretno da ona nije znala ni gde da ide, što je ljutilo Masu pa je neprestano grdio konja i stalno se micao u stranu. Nakon što je Masa više puta zalutao u uličnoj zbrci na Eskvilinu, Sandro je preuzeo vođenje. Čak ni tokom dana nije bilo lako snaći se, a u potpuno mračnoj noći neupućeni su mogli da se oslone isključivo na slučajnost da bi stigli do cilja. Ali Sandro je odrastao u ovoj četvrti, ovde se igrao, ljubio prve devojke, išao tu

s majkom u crkvu. Prošao je i ulicu gde se nalazi mala palata porodice Karisimi, u kojoj i dan-danas žive njegova majka, otac i sestre, i u kojoj je i sam živeo do pre osam godina. Ipak, izbegao je da skrene u nju. Nije želeo da iko vidi šta bi u tom trenu osetio.

Kada su posle dugog jahanja prošli popreko kroz Vatikan, brat Masa je bez ijedne reči ponovo preuzeo vođenje. Do Đanikola je ostalo tek nekoliko koraka i činilo se da se Masa ovde savršeno snalazi. Pronašao je put, kao da ga je prelazio hiljadu puta u mraku.

Uočivši dva vojnika papske garde ispred vrata jedne vile, Sandro je, i pre nego što je Masa išta rekao, znao da su stigli do cilja.

„Stigli smo“, reče Masa i skliznu s konja kao da s mukom silazi s visokog zida. Kad je sišao, poravnao je mantiju i sklopio ruke. „Brate vizitatore, molim vas, pođite za mnom.“

Masa ga nikad pre nije tako oslovio i Sandro se zapita šta se to moglo dogoditi da se neko, ko ga je do tada u najboljem slučaju ignorisao i umišljeno se ophodio s njim, odjednom ponaša potpuno drugačije.

Ušli su u vilu. Oba gardista stajala su s ogromnim halebardama pred vratima, pogleda uperenih u tamu. Sandro je znao da oni uopšte ne znaju šta se zbiva, i zato su baš oni postavljeni tu.

Predvorje vile već je uronilo u potpunu tamu, ali je Masa upalio petokraki svećnjak, a potom i još nekoliko sveća. Osim ulaznih vrata, iz predvorja su se odvajala još troja vrata u tri različita pravca. Masa je nečujno pokazao na srednja, koje vode pravo u srce vile.

„Izvolite, brate“, reče on i dade Sandru petokraki svećnjak.

„Šta da izvolim?“

„Izvolite, uđite kroz ova vrata.“

„A vi?“

„Ja ću vas ovde sačekati.“

„Ko ili šta me očekuje s druge strane?“

„Iznenadjenje.“

Verovatno je, pomisli Sandro, i stari kralj Agamemnon dobio isti odgovor od svoje žene Klitemnestre pre nego što je ušao u spavaonicu gde ga je njen ljubavnik, koji se sakrio iza vrata, s leđa usmrtio bodežom.

Masa je za njim zatvorio vrata, a u Sandru se odmah probudio osećaj koji već godinama nije imao: osećaj da stoji pred izazovom koji želi da savlada. Ovo će biti novi slučaj za njega.

Sandro se našao u ogromnoj prostoriji, barem dvadeset puta trideset koraka. Prostoriju su na tri dela delila dva reda uskih mermernih stubova, a između njih su na jednakim udaljenostima stajale svetiljke visine čoveka. Skoro sve sveće behu ugašene; vosak je prekipeo i na podu ispod svetiljki napravio minijaturni krajolik od žučkastih brežuljaka. Nekoliko ostataka sveća još je svetlelo; davale su dovoljno svetlosti da se vidi nepomično telo s druge strane prostorije.

Sandro je kleknuo pored mlade žene. Isprva njenu lepotu nije primetio, nego tek kada se malo bolje u nju zagledao. Oči joj behu sklopljene, a glava joj je ležala na raspuštenoj plavoj kosi, kao na jastuku. Tanko i dugačko telo joj je bilo zamotano u laganu, svetlocrvenu spavaćicu. Lice joj je bilo prirodno bledo i mirisalo na neku esenciju. Sandro je osećao miris ruža.

Bilo je neprijatno. Delovala je kao žena koja se spremala za postelju, ali koja nije spavala i sanjala, već je sklopljenih očiju čekala da se nešto desi. Usta su joj bila blago otvorena, leva ruka odmarala joj se na grudima, a desna na čelu. Koliko je samo slikara odabralo ovakav motiv: žena koja čeka svog ljubavnika, svog čoveka. Ali ova žena nije ležala na krevetu, već na hladnom podu. I bila je mrtva.

Na levom obrazu videla se plava fleka koja se pružala do njenih pompeznih očiju. Ni desna slepoočnica nije bila bolja. Bila je pretučena i to izrazito grubo i snažno. Da li je to bio uzrok smrti? Da li je na podu bila nesrećno prebijena? Na trenutak se činilo kao da je njena smrt nenamerna. Ali je Sandro ispod njene ruke, koja je ležala povrh srca, uočio mrlju od krvi i otvorenu ranu.

Bila je ubodena, ubijena s namerom, pri čemu težina povrede upućuje na to da je počinilac bio muškarac.

Pored nje se iz prevrnutog kaleža izlio tamnocrveni sadržaj.

„Madalena Nera“, objasni papin komornik nakon što se Sandro vratio u predvorje. Masa je sedeo na raskošnoj stolici, a kako u predvorju nije bilo druge stolice, Sandru nije preostalo ništa drugo do da pred Masom stoji kao da je došao na audijenciju kod njega.

Naravno, ime mu je bilo poznato. Pokojnica je oko četrnaest meseci bila miljenica njegove svetosti. Dakle, nije bila obična konkubina, nego kraljica svih konkubina. Sandro je i očekivao nešto slično. U trenutku

kada je video telo te lepe žene, postalo mu je jasno njeno zanimanje. Sve se poklapalo: papska garda, otmena četvrt, Masino prisustvo, zahtev da dođe ovamo...

„Papa vam“, reče Masa, „daje zadatak, brate Karisimi, da rasvetlite ovaj zločin. Razume se da ovaj slučaj i vaša istraga zahtevaju maksimalnu diskreciju. Zvanično, ovo ubistvo ne postoji. Zbog toga nije doveden ni lekar da pregleda pokojnicu.“

Komornikov srednji članak prsta zapucketa. Sandro je tek sad primetio da Masa krši prste.

„Razumem“, reče Sandro. „Kad mogu da razgovaram s njegovom svetosti?“

„Trenutno je zauzet. Za pitanja i izveštaje obratite se meni, a ja ću ih preneti papi. Preko mene ćete dobijati i instrukcije. Vidite kako je sve jednostavno.“

Jednostavno za Masu, pomisli Sandro. Nije mu se sviđalo što se Masa tako gurao između njega i pape. Papu je poznavao. Nije da ga je nešto posebno voleo, niti mu je potpuno verovao, ali su ipak bili povezani dešavanjima u Trentu i otvorenošću kojom su tada razgovarali. Masa je nešto sasvim drugo. Prema njemu Sandro nije mogao niti je želeo da bude otvoren, a sve što je Masa govorio *u papino ime*, Sandro je posmatrao s nepoverenjem. Nije tu bilo preduslova za uspeh.

„Time smo sve rekli.“ Masa je ustao sa svog prestola i spremio se da napusti vilu.

„Zar niste nešto zaboravili?“, upita Sandro.

„Ne bih znao.“

„Nedostaje mi čitav niz obaveštenja.“

„Ja sam mislio da je to uvek tako na početku istrage.“

„Postoje pitanja na koja samo vi možete da odgovorite.“

„Više od onoga što sam vam rekao ne morate da znate. Laku noć, brate.“ Masa se nacerio i otvorio vrata, ali Sandro ih je hitro zatvorio pred komornikovim nosom.

„Jeste li je poznavali?“

Iznenadenje na Masinom licu ubrzo se pretvori u bes zbog toga što mu je jedan dvadesetosmogodišnji monah pred nosom zalupio vrata i što je tek tako počeo da ga ispituje. Masa kakvog je Sandro poznavao odmah bi ga izgrdio, ali te noći Masa je progutao bes.

„Jeste li ikad razmišljali o tome“, odgovori Masa s jednakom smirenošću kojom je Sandro postavio pitanje, „da osim pape nemate nikoga u Vatikanu kome je stalo do vas? Dobili ste službu naprečac, a isto tako možete i da je izgubite.“

„To važi i za vas, zar ne?“

Masa se ponovo iscerio. Sandro je mrzeo taj njegov podrugljivi smejak. „Teoretski, da. Ali ja raspolazem čitavim spletom veza, koji me čuva kao mantil. A vi, izvinite na poređenju, stojite ovde potpuno goli. Trenutno je možda toplo i sunčano, ali verujte mi, dolazi zima i tada ćete biti srećni ako budete imali bilo kakvu zaštitu.“

„Ja se nikad nisam gurao da dobijem službu u Vatikanu i biću srećan kad budem mogao da se vratim svojoj braći.“

„Vaše staro okruženje.“ Masa se i dalje cerio. „To nije mesto gde biste ponovo želeli da se nađete, verujte mi.“

„Ja nisam deo nikakvog spleta mreža. Neutralan sam.“

Činilo se kao da je Masu ova opaska iskreno zabavila. Čak mu se i ono glupo cerenje na trenutak pretvorilo u pravi smeh. „Jao, Karisimi, vidim da morate još mnogo da naučite. U prevratu neutralni uvek postanu žrtve, baš kao što i siromašni prvi padnu od gladi i hladnoće jer nemaju nikog ko će ih hraniti i ko će ih štititi od hladnoće.“ Masa se nakratko nasmejao. „Neutralan! Zaista smešno.“

Dotakao je Sandra po ramenu. „Trebalo bi da počnete da tražite prijatelje. Oni su tu i samo čekaju da vam pruže ruku. A vi treba samo da je zgrabite. Vaša pozicija vizitatora je zanimljiva i pruža mnoge mogućnosti da učinite nekom uslugu, koju će vam jednom vratiti.“

Neko vreme su ćutali i gledali se. Tada je Masa ponovo otvorio vrata da napusti vilu, a Sandro mu ih je ponovo zatvorio pred nosom.

„Još mi niste odgovorili na pitanje, brate Masa. Na svako pitanje koje postavim u vezi s ubistvom Madalene Nere, mora da se odgovori. I svako mora da odgovori, osim njegove svetosti. Zato vas poslednji put pitam – jeste li je poznavali?“

Masin glas se naglo promenio. Nestao je svaki trag ljubaznosti. „Da, poznavao sam je.“

„Odakle?“

„Kao komornik svetog oca, uživam u posebnom poverenju i zato mi je poverio da joj najavljujem njegove posete.“

„Jeste li i prethodne večeri najavili posetu?“

„Nisam.“

„Dakle, papa Julije danas nije bio kod nje?“

„Nije.“

„Ko ju je pronašao?“

„Sluškinja.“

„Kada ju je ta sluškinja pronašla?“

„Ne znam. Oko tri sata nakon zalaska sunca. Bila je potpuno smetena i obratila se meni. Tada sam obavestio njegovu svetost o tragediji i posavetovao se s njim šta nam je činiti.“

„Hteo bih da ispitam sluškinju.“

„Odvedena je iz Rima, sa svim ostalim slugama, po papinom naređenju. Osim vas, svetog oca i mene, niko u celom Rimu ne zna da je Madalena ubijena. Pala je, razumete me, nesrećna neznaga.“

„Je li nešto ukradeno?“

„Ne poznajem vilu dovoljno dobro da bih mogao na to da odgovorim. Sluškinja pak smatra da ne fali ništa.“

„Da li ju je povremeno posećivao neko od prijatelja ili rođaka?“

„Madalena je smela preko dana da primi koga je htela. Uveče je morala da bude na raspolaganju, a nekada se događalo i da su se dogovorili da papa Julije neće navraćati.“

„A ove noći je to bilo dogovoreno?“

„Njegova svetost ju je prekjuche poslednji put videla i planirala je da je sutra ponovo poseti.“

„Ne znate imena Madaleninih roditelja, braće, sestara? Nikoga?“

„Ne. Imao sam veoma malo dodira s njom. Sigurno nismo pričali o njenim roditeljima.“

„Dakle tako?“

„Da.“

„Da li ste vi možda nešto promenili u ovoj prostoriji ili na pokojnici?“

„Ja uopšte nisam ni bio u toj prostoriji. Ne mogu da podnesem krv.“

„A vrata? Jesu li bila zatvorena kad su pronašli Madalenu?“

Masa je oklevao nekoliko trenutaka. „Da“, reče. „Sećam se da je sluškinja rekla da su vrata bila zabravljena jer te večeri nikog nije očekivala. Sluškinja je tad otključala vrata, kad je pošla da mene obavesti.“

„Kako je onda ubica ušao? Odnosno, kada bi ušao, kako bi ponovo izašao, jer vidim da vrata mogu samo iznutra da se zaključaju.“

Masa je slegnuo ramenima. Na trenutak su začutili.

„Je li to sve?“, upitao je napokon Masa.

„Da. Za danas nemam više pitanja. Nije bilo tako strašno, zar ne? Ne razumem zašto ste se toliko opirali.“

Masa se ponovo podrugljivo osmehnuo. „Samo iz jednog razloga, Karisimi. Svejedno bih vam dao ta obaveštenja, ali sam želeo da vas procenim, da saznam šta mislite o meni i nepisanim pravilima Vatikana. Sad znam. Sad znam s kim imam posla.“

Pošto je Masa nestao kroz vrata, Sandro je ostao sam u predvorju. Verovatno je stekao svog prvog pravog neprijatelja. Gotovo je. Počeo je da razvrstava prijatelje i neprijatelje, što je oduvek pokušavao da izbegne.

„Nula prema jedan“, promrmljao je za sebe i pitao se koliko je duhovnika došlo u Vatikan s najboljom namerom, a onda u jednom trenu počeli da razvrstavaju. To prebrojavanje menja čoveka. Strah od dubokog pada menja čoveka. To ga je tištilo. Mnoštvo monaha, sveštenika i đakona iz celog sveta sanjalo je o službi u Rimu, a kada bi se taj san ostvario i oni zaista ušli na kapiju Vatikana, shvatili bi da su dospeli u paukovu mrežu, u koju bi se, što se više koprcaju, sve više uplitali.

Postati kao Masa, postati kao jedan od drugih – na tu pomisao ga je podilazila jeza.

Vino se caklilo jakom tamnocrvenom bojom u kristalnoj boci na tek nekoliko koraka od Madalene i Sandro nije odoleo. Pošto je napunio prvi kalež i popio ga, napunio je i drugi i s njim lagano koraćao kroz vilu. U levoj ruci držao je kalež, a desnom je tražio znake koji bi ga doveli do nekog traga. Ponegde bi odložio vino da bi nešto pažljivije pogledao ili upalio još koju sveću, ali kad bi ponovo uzeo kalež, odmah bi otpio veliki gutljaj.

Vila je bila uređena po najnovijoj modi. Čini se da je Madalenina omiljena boja bila crvena. Svaka stolica bila je presvučena crvenim platnom, a svi stubovi bili su od crvenog mermera. Madalenin portret, koji je naslikao Ticijan, visio je na povlašćenom mestu prostorije, iznad pisaceg stola od trešnjevine. Slika ju je prikazivala s nežnim osmehom i

ljubaznim i bistrim očima. Izgledala je kao žena koja je imala još mnogo toga pred sobom, žena koja nije razmišljala o tome da napusti ovaj svet. Smrt ju je naprasno presrela, bez prethodne pripreme, istrgnula ju je iz planova i nadanja koji su joj mnogo značili, a koji odjednom više nisu bili ni od kakve važnosti. A ovo je, pomisli Sandro, najgori način za umiranje.

Pisaći sto bio je zaključan. Sandro je tražio ključ po kutijicama koje su se nalazile svuda unaokolo, ali većina je bila prazna ili su u njima stajali samo kremen i sveće. Uzalud je tražio i u spavaonici, u blizini raskošnog kreveta. Na toaletnom stolu stajala je pokoja maramica: Madalena je pre smrti skidala šminku.

Okrenuo je svaku vaz u svaku svetiljku u vili, ali bez uspeha. Tada je došao na ideju da pregleda leš. I zaista: ključ se nalazio ispod ruke koja je ležala na grudima. Oprezno i s nelagodom, jer je morao da dodirne grudi mrtve žene, uzeo je ključ. Tada je uočio Madaleninu ogrlicu od sitnih safira. Kamenčići su bili tako poređani da su davali ime *Augusta*.

Baš neobično! *Augusta* znači *uzvišena*. Je li to bio poklon od nekog obožavaoca? Od pape? Pre nego što je podigao Madaleninu glavu da skine ogrlicu, popio je još jedan gutljaj vina, a nakon što ju je skinuo, još jedan. Tada je ponovo napunio kalež.

Ključ je odgovarao. Očigledno je Madalena neposredno pred smrt zaključala pisaći sto, ili je baš tad krenula da ga otključa.

Sandro je otvorio tešku preklopnu ploču pisaćeg stola, koja u otvorenom stanju može da služi i za pisanje. Unutrašnjosti je podeljena u dvadesetak malih ladica, koje su sve označene kao magacin neke apoteke. Samo što ovi natpisi nisu imali veze sa medicinom: pečatni vosak, koverte, računice, menice, novac... Činilo se da je Madalena držala do reda. Osim ladica, bilo je i nešto drangulija: poluizgorela sveća, mastionica, pero, gomila od pet kesa za novac od svetlosmeđe kože i dve nešto veće kese za novac od crne kože, par srebrnih minduša, zlatni dukat, dvanaest denara, lepeza s erotskim motivima i amajlija od žada.

Dve ladice su privukle Sandrovu pažnju.

Prvo je uočio da postoji više pregrada s papirima za pisma. Tri pregrade su sadržale normalan, neke skuplji papir, dok je četvrta sadržala dva tabaka posebnog neispisanog papira u koje je bio utisnut grb sa tri slova. Sandro je prineo tabak sveći. Pročitao je: RCA.

Reverenda Camera Apostolica. Grb Apostolske komore. Vatikanska banka. Finansijska centrala Svete rimske crkve.

Kako je moguće da je papir za pisma Apostolske komore, pa makar i samo dva tabaka, dospelo u pisači sto jedne konkubine? Da ih nije možda papa doneo? Ako jeste, zašto?

Pre nego što je dalje razmišljao o tome, primetio je još jednu ladicu sa zanimljivim natpisom.

„Mušterije“, reče Sandro i ispi celu čašu pre nego što je otvorio ladicu i uzeo svitak. Bio je umotan crvenom trakom koja je bila privezana dražesnom mašnom. Prava pravcata lista klijenata jedne konkubine, i to ne bilo kakve. Čovek nije morao da bude nikakav istražitelj, da bi rado bacio pogled na nju.

Dok je Sandro odvezivao traku, začuo je glasno klepetanje iz susjedne prostorije, iz trpezarije, u kojoj je malopre bio u potrazi iz ključem. Načulio je uši, ali taj zvuk se više nije ponovio. Polako se prikrao do vrata. Lagano ih je otvorio nogom. Sveće koje je malopre upalio još su gorele, ali su treperile, a zavesa se vijorila na vetru koji je prodirao kroz vrata koja Sandro ranije nije primetio jer ih je zaklanjala zavesa. Promaja ih je ponovo zalupila, pa ponovo otvorila. Vodila su na terasu s koje je tokom dana pucao zadivljujući pogled na Večni grad. S terase su se do bašte pružale uske stepenice. To je bio odgovor na pitanje kako je ubica napustio vilu.

Kada se vratio u drugu prostoriju, Sandro je ponovo napunio kalež i odmah ga ispraznio. Zatim je otvorio svitak. Sasvim na vrhu, stajao je naslov *Lista mušterija*, a odmah ispod njega nabrojano je sedam imena. Neke je odmah prepoznao kao pripadnike najuglednijih rimskih porodica.

Vinčenco Kvirini

Đuzepe Orsini 9 000 D.

Leo Galopi 5 000 D.

Mario Marijano 7 000 D.

Rinaldo Palestra 5 000 D.

Ludoviko Este 7 000 D.

Oznaka D. verovatno je označavala denare, srebrni novac. Gospoda je platila pozamašne sume da bi uživala u Madaleninoj lepoti i erotskim

Rimski pečat

veštinama. Za nekoliko hiljada denara mogla bi se prirediti zabava za tridesetak-četrdesetak ljudi, ali to bi verovatno bilo manje zabavno nego provesti noć s poznatom konkubinom.

Najsumnjiviji od ove šestorice bio je Vinčenco Kvirini. Naime, on je bio ne samo kardinal, već i kamarijer, viši upravnik prihoda Apostolske komore. To je bio drugi nagoveštaj finansijske uprave Papske države. Osim toga, bilo je sumnjivo i to da iza Kvirinijeveg imena ne stoji nikakav novčani iznos kao kod drugih.

Ipak, Sandru je najviše značilo sedmo ime na listi.

Alfonso Karisimi 7 000 D.

Alfonso Karisimi je bio Sandrov otac.